methods; (2) a noticeable gap between theory and practice: students know about technologies, but are not confident in their implementation; (3) a low level of development of information mobility: lack of skills in preserving, structuring, and exchanging professional information; (4) unactualized potential of self-education: most students do not practice systematic independent work with professional information.

Keywords: *technology, technological component of readiness, professional readiness, social work, social pedagogy, internally displaced persons.*

Авторський внесок: Павленко А. І. – 30 %, Сташук О. О. – 40 %, Червоненко К. С. – 30 %

Стаття надійшла до редакції / Received 01.08.2024
Прийнята до друку / Accepted 25.10.2024
Унікальність тексту 93 % («StrikePlagiarism» ID 331291749)
© Павленко Анатолій Іванович, Сташук Ольга Олександрівна, Червоненко Катерина Сергіївна, 2024.

DOI : https://doi.org/10.51706/2707-3076-2024-11-15
УДК 378:364-43]:316.473-053.67

Анна Юріївна Савицька
ORCID iD https://orcid.org/0000-0001-6421-5017
соціальна менеджерка
КУ «Центр надання соціальних послуг» Брусилівської селищної ради
селище Брусилів, Україна;
старша викладачка кафедри соціально-реабілітаційних технологій,
Житомирський економіко-гуманітарний інститут Університету «Україна»
м. Житомир, Україна
3309037@ukr.net

КРИТЕРІАЛЬНЕ ОСМИСЛЕННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ ДО РОБОТИ З СОЦІАЛЬНО ВИКЛЮЧЕНОЮ МОЛОДДЮ

У науковій статті проаналізовано критерії, показники та рівні готовності майбутніх соціальних працівників до роботи, що розроблені вітчизняними та зарубіжними науковцями. Авторка дійшла висновку про відсутність чіткого загальноприйнятого критеріального апарату дослідження готовності майбутніх соціальних працівників до роботи з соціально виключеною молоддю, що пов'язано з науковою новизною дослідження.

Визначено, що критеріями оцінювання готовності майбутніх соціальних працівників до роботи з соціально виключеною молоддю є особистісно-мотиваційний, пізнавальний, діяльнісно-практичний, орієнтаційно-оцінний. Відповідно до кожного критерію оцінювання готовності визначено показники сформованості готовності. Охарактеризовані рівні готовності майбутніх соціальних працівників до роботи з соціально виключеною молоддю – низький (номінальний), середній (задовільний), достатній (оптимальний).

Ключові слова: *критерій, показник, рівень, готовність до роботи, соціально виключена молодь, майбутній соціальний працівник.*

Вступ. Сьогодні життєвий простір молоді постійно змінюється під впливом багатьох чинників, які водночас спричиняють зміни в поведінці, культурі та людському сприйнятті, ставлячи нові виклики перед соціальними працівниками. Молодь становить інтелектуальний

потенціал суспільства, забезпечує та відтворює його структуру, має великі професійні перспективи, але вона є соціально-демографічною групою, яка швидко та динамічно реагує на соціальні зміни, ситуації, соціальні норми та відмінності, а тому потребує відповідної діяльності.

В Україні поняття «соціальне виключення» малодосліджене та часто відноситься до поняття «вразливі групи населення», яке пов'язане з ризиками потрапляння у складні життєві обставини через вплив несприятливих зовнішніх та/або внутрішніх чинників (*Про соціальні послуги*, 2019). Програма розвитку Організації Об'єднаних Націй (2015) визнає, що на глобальному рівні окремі групи молоді є особливо вразливими та потребують спеціальної уваги. До таких груп можуть входити «молоді жінки й чоловіки зі складу корінного населення, етнічних груп та меншин, мігранти, біженці та внутрішньо переміщені особи, лесбійки, геї, бісексуали, трансґендери та інтерсексуали (ЛГБТІ), молоді люди, що живуть з ВІЛ, молоді люди з інвалідністю або ті, хто живе в бідності та/або в умовах конфлікту, молоді секс-працівники та споживачі наркотиків, ті, хто страждає від релігійної дискримінації, від домашнього або сексуального насильства, овдовілі молоді жінки, а також молоді жінки, яких примушують одружуватися та які є жертвами торгівлі людьми, рабства або експлуатації в секс-бізнесі» (с. 11). Вітчизняні науковці у дослідженнях розглядають лише окремі групи молоді, не узагальнюючи їх до категорії «соціально виключені», що дає нам можливість окреслити наукову прогалину власним дослідженням. Ми розглядаємо *соціально виключену молодь* як таку категорію клієнтів соціальної роботи, яка через економічні, політичні, релігійні, соціальні, психологічні та медичні бар'єри повністю або частково втратила зв'язки з суспільством (Савицька, 2017).

Соціальні працівники відіграють ключову роль у роботі з соціально виключеною молоддю. Щоб бути ефективними, майбутні соціальні працівники повинні володіти сукупністю компетенцій, що визначають складову їхньої готовності до роботи. Проблема визначення готовності майбутніх соціальних працівників до роботи з соціально виключеною молоддю пов'язана зі складністю оцінювання її рівня. Для цього необхідно звернутися до критеріального осмислення досліджуваного явища.

Огляд відомих досліджень, дотичних до піднятої нами проблематики, виявив змістовні наукові розвідки. Зокрема, дослідники М. Лила та Д. Чижма (2016) в основі моделі формування соціальної компетентності фахівця передбачають інтелектуально-креативну, екстремально-управлінську, морально-етичну, духовно-аксіологічну, професійно-технічну, громадянсько-світоглядну, побутово-прагматичну, комунікативно-інформаційну групи компетентностей. І. Мельничук (2011) базовими структурними елементами у моделі професійної підготовки майбутніх соціальних працівників засобами інтерактивних технологій у закладах вищої освіти виділяє цільовий, концептуальний, практичний, діяльнісний, діагностичний та результативний компоненти. За І. Галатир (2012), модель підготовки соціальних працівників до роботи з соціальними сиротами передбачає корегування змісту професійно-педагогічної підготовки здобувачів вищої освіти на основі максимального урахування особливостей особистості соціальної сироти; залучення майбутніх фахівців до колективного обговорення проблеми соціального сирітства на основі реальних життєвих ситуацій, активного застосування професійних вправ, розвитку потенціалу навчальної практики та самостійної роботи, виховування рефлексивного ставлення до роботи із соціальними сиротами. Ці та інші вчені осмислюють проблеми готовногсті соціальних працівників до роботи з молоддю, проте, нам невідомі дослідження, предметом яких є саме пошук критеріального апарату вимірювання готовності соціального працівника до роботи з соціально виключеною молоддю.

Метою статті є розробка критеріїв, показників та рівнів готовності майбутніх соціальних працівників до роботи з соціально виключеною молоддю.

Методами дослідження є аналіз робіт вітчизняних та зарубіжних дослідників,

систематизація інформації щодо критеріїв та показників дослідження, конкретизація визначених критеріїв та показників через рівні готовності майбутніх соціальних працівників до роботи з соціально виключеною молоддю.

Аналітичний огляд критеріїв, показників та рівнів готовності майбутніх соціальних працівників до роботи з соціально виключеною молоддю, репрезентованих у сучасній науковій літературі Дослідження рівня готовності майбутніх соціальних працівників до роботи з соціально виключеною молоддю розглядається як цілеспрямований процес, який передбачає різностороннє визначення ступеня відповідності реального стану кожному критерію за сформованими показниками. На думку С. Жук та Л. Макар (2023), критеріями та показниками готовності майбутніх соціальних працівників до розвитку соціальної ініціативності молоді у благодійних фондах є особистісні якості (гуманістична спрямованість особистості та соціальна відповідальність), технологічна готовність (професійні навички та вміння працювати з різними молодіжними групами; самостійність у прийнятті рішень), креативність (потреба розвивати творчий потенціал, вдосконалювати себе та інших). Як бачимо, автори акцентують увагу на особистісних якостях, креативності, поєднують рівень знань та навички роботи. На нашу думку, необхідно розширити особистісні якості, враховуючи мотиваційну складову, яка передбачає використання сукупності чинників, що стимулюють майбутніх фахівців до роботи (наприклад, усвідомлення власних потреб, інтерес до професії). Ми виокремлюємо специфіку дослідження і визначаємо показники особистісно-мотиваційного критерію: позитивний інтерес до здійснення професійної діяльності майбутніх соціальних працівників і сукупність мотивів у професійному ставленні до роботи із соціально виключеною молоддю, специфіка готовності та позитивна мотивація до професійної діяльності у визначеному напрямі.

Для дослідження рівня готовності майбутніх соціальних працівників до роботи в умовах інклюзивного молодіжного середовища Т. Острянко (2021) визначила такі критерії, як управлінський та організаційний: критерії готовності ґрунтуються на функції і ролі, які виконує соціальний працівник у молодіжному інклюзивному середовищі. Вважаємо, що при діагностиці рівня готовності майбутніх соціальних працівників необхідно зважати на знання про молодь та інклюзивне середовище, особливості професії, здатність майбутніх фахівців до рефлексії, самооцінювання та самоконтролю під час вирішення професійних завдань, що є показниками пізнавального та орієнтаційно-оцінного критеріїв дослідження готовності майбутніх соціальних працівників до роботи із соціально виключеною молоддю.

О. Моренко (2019) зауважила, що «готовність майбутніх соціальних працівників до професійного самовдосконалення є важливим чинником професійного становлення особистості майбутнього фахівця, що впливає на ефективність педагогічного процесу та результати його роботи» (с. 297). Обираючи критерії сформованості досліджуваної готовності, авторка враховує зміст компонентів її структури та виділяє такі критерії, як мотиваційно-ціннісний, когнітивний, діяльнісний, особистісно-рефлексивний. Нам імпонує думка автора, адже вищеперелічені критерії дослідження якомога повніше розкривають суть готовності майбутніх фахівців до здійснення практичної діяльності.

Крім того, критерії досліджуваної готовності мають зважати й на специфічні особливості професії. Відповідно до Стандарту вищої освіти (2019) освітнього ступеня «бакалавр» освітньо-професійної програми 231 «Соціальна робота», програм навчальних дисциплін є підготовка компетентних фахівців для розв'язання складних професійних завдань та прикладних проблем у соціальній сфері або у процесі дослідження, що передбачає застосування певних теорій та методів соціальної роботи та управління процесами, які відбуваються в ході соціальних процесів і розвитку особистості, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, з подальшою професійною орієнтацією на самоосвіту. В основі нашої проблематики є компетенції вищезазначеного

Стандарту вищої освіти, який у ракурсі дослідження готовності майбутніх соціальних працівників до роботи з соціально виключеною молоддю відіграє одну з ключових рамкових позицій.

Ми розділяємо думку основоположника наукової школи соціальної роботи в Україні А. Капської (2007), яка доводить, що «поняття «професійна готовність» створює основу для набуття фахівцями професійної компетентності та розвитку готовності соціального працівника до майбутньої професійної діяльності». Ми визначаємо *готовність майбутніх соціальних працівників до роботи з соціально виключеною молоддю* як складний, тривалий, багатогранний результат, у межах якого особистість поступово, під впливом різних соціальних та психолого-педагогічних умов набуває фахової спрямованості, професійно важливих і соціально значущих якостей.

Отже, під час розробки критеріїв та показників готовності майбутніх соціальних працівників до роботи із соціально виключеною молоддю будемо спиратися на такі характеристики:

1) показники особистісно-мотиваційного критерію визначаються високим ступенем особистісно-професійної мотивації до позитивного прагнення самоосвіти і є стрижневим у процесі оцінювання рівня готовності майбутніх соціальних працівників до роботи із соціально виключеною молоддю;

2) показники сформованості пізнавального критерію визначають їх важливу роль у процесі формування готовності майбутніх соціальних працівників до роботи із соціально виключеною молоддю, оскільки наявна соціальна ситуація характеризується збільшенням категорій соціально незахищених верств населення, що зумовлює необхідність поповнення різнобічних знань, які є актуальними в діяльності майбутніх соціальних працівників;

3) розглядаючи діяльнісно-практичний критерій, акцентуємо увагу на сформованості вміння майбутніх соціальних працівників застосовувати набуті знання в здійсненні професійної діяльності та поведінковій налаштованості до роботи із соціально виключеною молоддю;

4) орієнтаційно-оцінний критерій сформованості готовності майбутніх соціальних працівників до роботи з соціально виключеною молоддю визначається показниками ефективної самооцінки, яка вказує на усвідомлення значущості особистих характеристик у процесі становлення висококваліфікованого спеціаліста, що відповідає умовам сучасності.

Кількісна та якісна характеристика критеріїв та показників готовності майбутніх фахівців до роботи дозволяє виділити рівні прояву окресленого феномена. Серед науковців існують різні думки щодо тлумачення рівнів готовності. Традиційно у сучасних дослідженнях готовності майбутніх соціальних працівників до професійної діяльності виокремлюють три, рідше до п’яти відповідних рівнів. Це такі, як елементарний рівень (низький, первинний, початковий, природний), задовільний (середній, репродуктивний), достатній (високий, пошуковий) та оптимальний (творчий).

Для визначення якісного стану готовності майбутніх соціальних працівників до роботи із соціально виключеною молоддю нами були визначені наступні *рівні готовності*: низький (номінальний), середній (задовільний), достатній (оптимальний).

Визначення критеріїв, показників і рівнів готовності майбутніх соціальних працівників до роботи із соціально виключеною молоддю. Узагальнюючи, висвітлимо характеристики критеріїв, показників та рівнів, які були виокремлені вченими та, на нашу думку, їх доцільно врахувати у нашій авторській розробці критеріального осмислення дослідження готовності майбутніх соціальних працівників до роботи із соціально виключеною молоддю. Зміст критеріїв та показників готовності майбутніх соціальних працівників до роботи із соціально виключеною молоддю наведені в табл. 1.

Таблиця 1.

Критерії та показники готовності майбутніх соціальних працівників до роботи з соціально виключеною молоддю

Критерії	Показники
1	*2*
Особистісно-мотиваційний	– наявність мотивації до роботи з соціально виключеною молоддю; – потреба у формуванні позитивного інтересу; – прагнення до вдосконалення власних знань, вмінь і навичок; – потреба у розвитку професійно важливих якостей; – сформоване мотивацією усвідомлення професійного самовизначення у здобувачів вищої освіти; – прагнення брати участь у різноманітних заходах для освоєння новітніх методик і технологій; – прагнення до самоосвіти та саморозвитку в контексті соціального супроводу.
Пізнавальний	– розуміння специфіки професійної діяльності; – знання основних базових понять і категорій спеціальності «Соціальна робота»; – системність, глибина, повнота знань; – знання категорії соціально виключеної молоді; – знання етичних норм і цінностей у роботі з соціально виключеною молоддю.
Діяльнісно-практичний	– уміння здобувати, поширювати і розвивати набуті знання у роботі; – уміння систематизувати, узагальнювати, аналізувати, класифікувати навчальний матеріал; – уміння розв’язувати ситуативні задачі; – здатність проводити дискусії та диспути на заняттях; – уміння володіти особистісними навичками; – уміння консультувати, коригувати та реабілітувати соціально виключену молодь; – здатність до творчої активності.
Орієнтаційно-оцінний	– здатність до адекватного оцінювання власних можливостей; – усвідомлення специфіки професійної діяльності з соціально виключеною молоддю; – усвідомлення власних помилок та прагнення до самовдосконалення; – усвідомлювати відповідальність за досягнуті результати та їх наслідки; – прагнути до професійної придатності; – усвідомлення важливості та значущості професійної діяльності.

Розроблені критерії та показники дають змогу визначити рівень готовності майбутніх соціальних працівників до роботи із соціально виключеною молоддю. Як наслідок, стає можливим визначення рівнів готовності: низький (номінальний), середній (задовільний), достатній (оптимальний).

Майбутні соціальні працівники, які мають достатній (оптимальний) рівень готовності до роботи з соціально виключеною молоддю, показують позитивний інтерес та сукупність мотивів для здійснення професійної діяльності,

знання про зміст і специфіку спеціальності «Соціальна робота», професії соціального працівника, явище соціального виключення категорії осіб, що належать до соціально виключеною молоді, форми, методи та технології у роботі із соціально виключеною молоддю, демонструють причини виникнення та аналізують кількісне зростання соціально виключеної молоді, виявляють здатність застосовувати набуті знання і вміння на практиці, готові до самовизначення та професійної самореалізації, підтверджують рівень налаштованості на якісну професійну діяльність із соціально виключеною молоддю.

Майбутні соціальні працівники, які мають середній (задовільний) рівень готовності до роботи із соціально виключеною молоддю слабо виявляють інтерес до роботи, хоча розуміють своє практичне значення в соціальній сфері, систематично оновлюють знання в роботі, вміють систематизувати, узагальнювати, аналізувати, класифікувати навчальний матеріал у роботі із соціально виключеною молоддю, уміють аналізувати власні помилки та роблять відповідні висновки для самовдосконалення.

Майбутні соціальні працівники, які мають низький (номінальний) рівень готовності до роботи із соціально виключеною молоддю характеризуються відсутністю професійного самовизначення до роботи, володіють базовими поняттями та категоріями спеціальності «Соціальна робота», надають перевагу однотипним умінням на практиці, усвідомлюють відповідальність за досягнуті результати та їх наслідки в роботі із соціально виключеною молоддю на рівні обов'язку.

Висновок. Критеріальне осмислення дослідження готовності майбутніх соціальних працівників до роботи із соціально виключеною молоддю зумовлена актуальністю: специфіка соціально виключеної молоді залишилась поза увагою науковців, існує потреба в осучасненні підготовки майбутніх соціальних працівників до роботи, недостатня кількість визначених критеріїв та показників.

Дослідження рівня готовності майбутніх соціальних працівників до роботи із соціально виключеною молоддю ми розглядаємо як цілеспрямований процес, який передбачає різностороннє визначення ступеня відповідності реального стану кожному критерію за сформованими показниками. Розроблені й обґрунтовані критерії (особистісно-мотиваційний, пізнавальний, діяльнісно-практичний, орієнтаційно-оцінний), показники та рівні (низький (номінальний), середній (задовільний), достатній (оптимальний) готовності майбутніх соціальних працівників до роботи із соціально виключеною молоддю дозволять вивчити стан її сформованості на різних етапах процесу професійної підготовки фахівців. Завдяки цьому можемо виявити труднощі та шляхи удосконалення особистісних та професійних якостей майбутніх фахівців.

Перспективи дослідження вбачаємо в розробці моделі формування готовності майбутніх соціальних працівників до роботи із соціально виключеною молоддю, яка буде враховувати вищезазначені критерії, показники та рівні готовності.

Література

Галатир І. А. Підготовка майбутніх соціальних педагогів до роботи з соціальними сиротами : Дис. ... канд. пед. наук: спец. 13.00.04 / Ін-т вищої освіти Національної академії педагогічних наук України. Київ, 2012. 237 с.

Жук С. О., Макар Л. М. Критерії і показники готовності майбутніх соціальних працівників до розвитку соціальної ініціативності молоді у благодійних фондах: *матеріал. всеукр. наук.-практ. конференції «Сучасні реалії та перспективи соціального виховання в різних соціальних інституціях»*, Харків, 2023. С. 113–119.

Капська А. Деякі аспекти професійної підготовки соціальних педагогів і соціальних працівників. *Соціалізація особистості:* збірник наукових праць / за заг. ред. проф. А. Капської. Том XXVIII. Київ : НПУ, 2007. С. 3–13

Лила М., Чижма Д. Соціалізація як чинник формування базових компетентностей під час професійного становлення особистості психолога. *Розвиток особистості в різних умовах соціалізації:* колективна монографія / [ред.: Коликова Л. О, Хомич Г. О.]. Київ : Слово, 2016.

Мельничук І. М. Теорія і методика професійної підготовки майбутніх соціальних працівників засобами інтерактивних технологій у вищих навчальних закладах: Автореф. дис. … д-ра пед. наук : спец. 13.00.04 / Тернопільський нац. екон. ун-т. Тернопіль, 2011. 44 с.

Моренко О. М. Критерії готовності майбутніх соціальних працівників до професійного самовдосконалення. *Збірник наукових праць «Педагогічні науки»,* 2019. № 86. С. 297–302.

Острянко Т. Готовність майбутніх соціальних працівників до роботи в умовах інклюзивного молодіжного середовища. *Соціальна робота та соціальна освіта,* 2021. №1 (6). С. 212–219.

Про соціальні послуги / Закон України (Із змінами та доповненнями) *Відомості Верховної Ради*, 2019. № 18 URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19#Text (Дата звернення 02.12.2024 р.).

Програма розвитку Організації Об'єднаних Націй в Україні. *Молодіжна стратегія на 2014-2017 рр.* 2015. URL : http://www.ua.undp.org/content/ukraine/uk/home.html (Дата звернення 02.12.2024).

Савицька А. Ю. Соціальне виключення як категорія соціальної педагогіки. *Соціально-гуманітарний вісник:* зб. наук. пр., 2017. № 17. С. 7–11.

Стандарт вищої освіти України із галузі знань 23 Соціальна робота, спеціальності 231 «Соціальна робота». Затверджено Наказом МОН України від 24.04.2019. № 557. Київ, 2019. 18 с. URL : https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2019/04/25/231-Sotsial.robota-bakalavr-VO.18.01.pdf (Дата звернення 02.12.2024).

References

Halatyr, I. A. (2012). Training future social teachers to work with social orphans. Thesis for obtaining the degree of the Candidate of Pedagogical Sciences: speciality 13.00.04 / Institute of Higher Education of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine (ukr).

Kapska, A. (2007). Some aspects of professional training of social teachers and social workers: a collection of scientific papers / General. ed. by Professor A. Kapska. Volume XXVIII. : NPU. 3–13 (ukr).

Law of Ukraine (2019). "On Social Services" With Changes and Additions. *Bulletin of Verkhovna Rada*, No. 18, Art. 73. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19#Text (Date of access: 02.04.2024) (ukr).

Lyla, M. & Chyzhma, D. (2016). Socialization as a factor in the formation of basic competencies during the professional development of a psychologist's personality. *Personality Development in Different Conditions of Socialization* : a collective monograph: Slovo Publishing (ukr).

Melnychuk, I. M. (2011). Theory and methodology of professional training of future social workers by means of interactive technology in higher educational institutions 44 (ukr).

Morenko, O. M. (2019). Criteria of readiness of future social workers for professional self-improvement. *Collection of Scientific Papers "Pedagogical Sciences*", 86. 297–302 (ukr).

Ostrianko, T. (2021). Readiness of future social workers to work in the conditions of inclusive youth environment. *Social Work and Social Education*, 1 (6). 212–219 (ukr).

Savytska, A. Y. (2017). Social exclusion as a category of social pedagogy. *Social and Humanitarian Bulletin: collection of Scientific works*. # 17. 7–11 (ukr).

Standard of Higher Education of Ukraine in the Field of Knowledge 23 Social work, Specialty 231 «Social work». Approved and put into effect by the Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine dated April 24, 2019 № 557 (ukr).

UNDP in Ukraine (2015). *Youth Strategy for 2014–2017*. http://www.ua.undp.org/content/ukraine/uk/home.html (Date of access: 02.04.2024) (ukr).

Zhuk, S. O. & Makar, L. M. (2023). Criteria and Indicators of Readiness of Future Social Workers for the Development of Social Initiative of Youth in Charitable Funds: Materials of the All-Ukrainian Scientific

and Practical Conference "Modern Realities and Prospects of Social Education in Various Social Institutions"113–119 (ukr).

CRITERION COMPREHENSION OF THE STUDY OF THE READINESS OF FUTURE SOCIAL WORKERS TO WORK WITH SOCIALLY EXCLUDED YOUTH

Anna Savytska, social manager of Municipal Institution "Center for the Provision of Social Services" of the Brusyliv Village Council, Brusyliv, Ukraine; Senior Lecturer at the Department of Social and Rehabilitation Technologies Zhytomyr Institute of Economics and Humanities of "Ukraine" University, Zhytomyr, Ukraine, e-mail: 3309037@ukr.net

The article defines that social workers play a key role in working with socially excluded youth. It is found out that in order to work effectively, social workers must have the appropriate competencies that determine the component of readiness for work. It is emphasized that the problem of determining the readiness of future social workers to work with socially excluded youth is associated with the complexity of assessing its level. It is substantiated that the study of the level of readiness of future social workers to work with socially excluded youth is considered as a purposeful process, which involves a comprehensive determination of the degree of compliance of the real state with each criterion according to the formed indicators.

The criterion comprehension of the readiness of future social workers for work is studied. The criteria and indicators of readiness of future social workers to work with socially excluded youth are highlighted. Indicators of the personal and motivational criterion are determined by a high degree of personal and professional motivation for a positive desire for self-education; indicators of the formation of the cognitive criterion determine the need to replenish the versatile knowledge of future social workers; indicators of the activity-practical criterion determine the formation of the ability of future social workers to apply the acquired knowledge in the implementation of professional activities and behavioral disposition to work with socially excluded youth. The orientation and evaluation criterion is determined by the indicators of effective self-esteem, which indicates the awareness of the significance of personal characteristics in the process of becoming a highly qualified specialist who meets the conditions of our time. A characteristic of the levels of readiness of future social workers to work with socially excluded youth is presented – low (nominal), medium (satisfactory), sufficient (optimal).

It is generalized that the developed and substantiated criteria, indicators and levels of readiness of future social workers to work with socially excluded youth will allow to study the state of its formation at different stages of the process of professional training of specialists. Thanks to them, we can identify difficulties and ways to improve the personal and professional qualities of future specialists.

Key words: *criterion, indicator, level, readiness for work, socially excluded youth, future social worker.*

Стаття надійшла до редакції / Received 01.08.2024
Прийнята до друку / Accepted 25.10.2024
Унікальність тексту 84 % («StrikePlagiarism» ID 330075155)
© Савицька Анна Юріївна, 2024.

НАУКОВИЙ ЖУРНАЛ ХОРТИЦЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ
SCIENTIFIC JOURNAL OF KHORTYTSIA NATIONAL ACADEMY
(СЕРІЯ: ПЕДАГОГІКА. СОЦІАЛЬНА РОБОТА)

Журнал розміщує статті двома мовами: українською та англійською.
Періодичність наукового видання: 2 рази на рік.

Думки авторів не завжди збігаються з точкою зору редакції.
За достовірність фактів, цитат, імен, назв та інших відомостей відповідають автори.

Літературний редактор (українська мова) – О. В. Макаренко
Літературиний редактор (англійська мова) – Б. В. Корнелюк, к.філол. н.
Компьютерна верстка та макет – П. В. Демченко.
Дизайн обкладинки – Т. В. Геворкян-Тарасова.

Підписано до друку 29.11.24 р.
Формат 60х84/8. Папір офсетний.
Гарнітура Arial Narrow. Друк Riso.
Умов. др. арк. 21. Наклад 70 пр.

Видавництво комунального закладу вищої освіти
«Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради
Україна, 69017, м. Запоріжжя, вул. Наукового містечка, 59.
Свідоцтво: ДК №7031 від 27.12.2019 р. тел./факс: (061)283-20-01, (061)283-20-05.
E-mail: p26052017@gmail.com E-mail: info@khnnra.zp.ua
Сайт: khnnra.edu.ua

Усі права захищені. Повний або частковий передрук дозволено лише за згодою авторів і редакції.
При передрукуванні обов'язковим є посилання на наукове видання
«Науковий журнал Хортицької національної академії. Scientific Journal of Khortytsia National Academy»
(Серія: Педагогіка. Соціальна робота).

Для записів

Для записів

Для записів